

Razsežnost in potencial
kulturnega in kreativnega
sektorja v Sloveniji

Kulturno- kreativni imperativ

Kulturno- kreativni imperativ

Razsežnost in potencial
kulturnega in kreativnega
sektorja v Sloveniji

Povzetki, ključna dognanja in interpretacija rezultatov
iz dokumenta *Statistična analiza stanja kulturnega
in kreativnega sektorja v Sloveniji 2008–2017*
avtorjev Nike Murovec, Damjana Kavaša in
Tjaše Bartolj z Inštituta za ekonomska raziskovanja

Uredila: Barbara Predan

Center za kreativnost
Ljubljana, 2020

Uvodnik

Razvojna vloga ustvarjalnih poklicev in dejavnosti v družbi in gospodarstvu je edinstvena. Zmoglјivosti arhitekture, oblikovanja, oglaševanja, računalniškega programiranja, glasbe, gledališča, literature, kulturne dediščine in drugih dejavnosti, ki jih imenujemo kulturni in kreativni sektor (KKS), so mnogovrstne in v veliki meri (še) neizkoriščene. KKS je vse bolj relevanten za razvoj zdrave družbe in vzdržnega gospodarstva ter nepogrešljiv pri soočanju z ekološkimi, demografskimi, tehnološkimi in drugimi razvojnimi izzivi.

Eden od namenov Centra za kreativnost pri Muzeju za arhitekturo in oblikovanje je zapolniti raziskovalne, načrtovalske in proizvodne vrzeli v KKS ter prispevati k vzpostavitvi pogojev, v katerih bodo lahko ustvarjalci in podjetja s skupnim delom v polni meri izkoristili zmoglјivosti in potencialne, s katerimi razpolagajo. Ključni korak na poti k temu cilju je postavitve ustvarjalcev, podjetnikov in ustanov na področju KKS ob bok drugim pomembnim dejavnostim, ki so prepoznane kot pomembne za našo prihodnost.

Prav to je namen pričujoče statistične analize dejavnosti v slovenskem KKS: prikazati njegovo težo in odpreti razmišljanje o njegovih potencialih. Gre za dolgo pričakovano in doslej najobsežnejšo statistično analizo KKS v Sloveniji, ki je zajela 35.212 posameznikov, zaposlenih* v kreativnih poklicih, in 24.062 registriranih organizacijskih enot na področju dejavnosti v KKS. Analiza je prvi rezultat raziskav, ki jih Center za kreativnost pri MAO izvaja z namenom podpreti izdelavo in izvedbo celovitih politik in ukrepov na področju KKS v Sloveniji.

* Z izrazom »zaposleni« v raziskavi označujemo zaposlene osebe v delovnem razmerju in samozaposlene osebe (vključno s samozaposlenimi v kulturi), ki so na tej osnovi tudi obvezno socialno zavarovane, ne glede na to, ali imajo zaposlitev s polnim ali s skrajšanim delovnim časom.

Tu zbrani in obdelani podatki prikazujejo velikost slovenskega KKS, njegovo strukturo po dejavnostih in organizacijskih oblikah, zaposlitvene in proizvodne zmogljivosti, geografsko razporejenost, delež v celotnem gospodarstvu ter primerjavo deleža podjetij, prihodkov in zaposlenih z Evropsko unijo. Pomena ustvarjalnih in kulturnih dejavnosti seveda ni mogoče prikazati le s številkami, saj KKS s kritično analizo in raziskovalno naravnostjo prispeva tudi k oblikovanju zdravih vrednot in norm ter naš pogled usmerja v prihodnost. A številke so kljub temu nepogrešljive in zanesljive. Upam, da bodo prispevale k razumevanju, da dobra država mora poskrbeti za svoj kulturni in kreativni sektor, in odprle vrata za več sodelovanja med ustvarjalnimi dejavnostmi, znanostjo, izobraževanjem in drugimi področji gospodarstva.

Pričujoča publikacija ponuja statistični pregled stanja kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji. Zajema ključne podatke ter evidentira nove izsledke o pomenu in velikosti kulturnega in kreativnega sektorja.

Naročnik raziskave, Center za kreativnost (CzK), ki deluje pri Muzeju za arhitekturo in oblikovanje, je interdisciplinarna platforma za povezovanje, predstavljanje in podpiranje dejavnosti in razvoja kulturnega in kreativnega sektorja (KKS) v Sloveniji. S svojimi programi spodbuja opolnomočenje potencialov družbene in ekonomske vrednosti sektorja ter ga aktivneje povezuje z gospodarstvom, znanostjo, izobraževanjem in drugimi sektorji. Skupaj s subvencijami, ki jih prek razpisov dodeljuje Ministrstvo za kulturo, tvori podporno okolje za razvoj kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji.

Statistična analiza kulturnega in kreativnega sektorja, na podlagi katere je nastala ta publikacija, pomeni osnovo za razumevanje stanja v KKS v Sloveniji danes, njegove velikosti, razsežnosti, pa tudi potenciala. Kot taka predstavlja usmeritve za delovanje Centra za kreativnost ter je osnova za nadaljnje raziskave sektorja in pripravo priporočil za oblikovanje podpornih politik in programov na področju KKS.

Kazalo

Vloga kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji

Definiranje kulturnega in kreativnega sektorja	12
Katera osrednja področja in poklice opredeljuje kulturni in kreativni sektor?	14

Velikost, prihodki in vrednost kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji

Velikost kulturnega in kreativnega sektorja	20
Prihodki kulturnega in kreativnega sektorja	27
Vrednost kulturnega in kreativnega sektorja	28
Regionalna porazdelitev kulturnega in kreativnega sektorja	30
Internacionalizacija kulturnega in kreativnega sektorja	32

Kulturni in kreativni sektor kot spodbujevalec sprememb in inovacij

Slovenski kulturni in kreativni sektor v primerjavi s stanjem v EU	36
Inovativnost sektorjev, ki sodelujejo s kulturnim in kreativnim sektorjem	40

Zaključek	42
-----------	----

Nadaljnji koraki	44
------------------	----

O raziskavi in njeni metodologiji	45
-----------------------------------	----

7%

vseh zaposlenih v Sloveniji je
zaposlenih v kreativni ekonomiji.

Celoten KKS je v letu
2017 v Sloveniji ustvaril

2.964.164

vseh registriranih
organizacijskih enot v
Sloveniji zavzema KKS.

10,5%

Povzetek ključnih dognanj

BDV na zaposlenega
v KKS je bil višji
od povprečja
gospodarstva.

45.527€

prihodkov od prodaje.

4.438,53€

V kreativni ekonomiji je v Sloveniji zaposlenih 7 % vseh zaposlenih.

KKS v celotnem gospodarstvu Slovenije zavzema 10,5 % vseh registriranih organizacijskih enot, med gospodarskimi subjekti pa vanj sodi 8,4 % vseh aktivnih podjetij v slovenskem gospodarstvu.

Celoten KKS je v letu 2017 v Sloveniji ustvaril 2.964.164.438,53 evra prihodkov od prodaje. To je 2,7 % prihodkov, ustvarjenih v celotnem slovenskem gospodarstvu. KKS je ustvaril več prihodkov kot kemična industrija, hkrati pa je delež primerljiv s prihodki, ki jih je v tem letu ustvarila panoga proizvodnje električnih naprav.

Podjetja, ki delujejo v KKS, so k skupni ustvarjeni bruto dodani vrednosti (BDV) v Sloveniji prispevala 3,5 %. BDV na zaposlenega v KKS je znašal 45.527 evrov in je bil višji od povprečja gospodarstva (43.210 evrov).

Na področju zaposlovanja in ustvarjenega BDV je KKS pomembnejši od kemične industrije ali proizvodnje računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov ter po več kazalnikih primerljiv z avtomobilsko industrijo.

Vloga kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji

Definiranje kulturnega in kreativnega sektorja

Če parafraziramo Kurta Vonneguta in pisatelje nadomestimo z ustvarjalci, potem lahko za ustvarjalce v kulturnem in kreativnem sektorju zapišemo, da pravzaprav govorimo o evolucijskih celicah. Človeštvo nenehno poskuša postati nekaj drugega in ves čas eksperimentira z novimi idejami. In prav kreativni poklici so tisti, ki v družbo vnašajo nove ideje ter so se hkrati sposobni na simbolni ravni odzivati na življenje. **Zato so manifestacija celotne družbe. Še več, so kanarčki v rudniku.¹**

¹ Kurt Vonnegut in Suzanne McConnell, *Pity the Reader*, Seven Stories Press, New York 2019, str. 115.

² Podlago za opredelitev dejavnosti KKS tvori poročilo Eurostata kot del omrežja ESS za kulturo (https://ec.europa.eu/eurostat/cros/content/essnet-generalities_en) ter njegovega dela pri nadaljnji koordinaciji harmonizacije statistike o KKS (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/culture>), zapisane v EU uredbi št. 1295/2013, program Ustvarjalna Evropa.

³ Austrian Institute for SME Research in VVA Europe, *Boosting the competitiveness of cultural and creative industries for growth and jobs*, European Commission, Bruselj 2016, str. 1. Delež BDV je bil izračunan za leto 2013 in poleg osrednjih panog KKS vključuje še modno industrijo.

⁴ Eurostat, *Culture statistics: 2019 edition*, Evropska unija, Luksemburg 2019.

01. Opredelitev dejavnosti

»Kulturni in kreativni sektor pomeni vse sektorje, katerih dejavnosti temeljijo na kulturnih vrednotah in/ali umetniških in drugih ustvarjalnih izražanjih, ne glede na to, ali so te dejavnosti tržno ali netržno usmerjene, katera vrsta strukture jih izvaja in kako se ta struktura financira. Te dejavnosti vključujejo razvoj, ustvarjanje, produkcijo, razširjanje ter ohranjanje dobrin in storitev, ki vsebujejo kulturna, umetniška ali druga ustvarjalna izražanja, ter povezane dejavnosti, kot sta izobraževanje ali upravljanje.«²

Center za kreativnost (CzK) kot osrednja področja KKS opredeljuje naslednja področja: arhitekturo, oglaševanje, oblikovanje in vizualne umetnosti, kulturno dediščino, arhivsko dejavnost in knjižnično dejavnost, knjigo, kulturno-umetnostno vzgojo, glasbene umetnosti, uprizoritvene in intermedijske umetnosti, medije, programsko opremo in igre, film in avdiovizualno dejavnost, kulturni turizem in drugo umetniško ustvarjanje.

02. KKS ima moč

Kulturni in kreativni sektor ima moč, da izboljšuje življenja, preoblikuje skupnosti, ustvarja delovna mesta in rast ter omogoča pretakanje naštetega tudi v druge gospodarske sektorje. Kreativni in kulturni sektor poleg izjemne nematerialne vrednosti ustvarja 5,3 % BDV Evropske Unije, predvsem v mikro- in malih podjetjih.³

03. KKS ima izredno visok delež intelektualnega kapitala

Poleg rasti (zaposlovanje na področju kulture v EU se je od leta 2011 enakomerno povečevalo in leta 2018 doseglo 8,7 milijona ljudi⁴) sta za kulturni in kreativni sektor značilna tudi izredno visok delež intelektualnega kapitala ter zmožnost delovanja na mednarodnem in globalnem trgu.

Katera osrednja področja in poklice opredeljuje kulturni in kreativni sektor?⁵

Po napovedih Svetovnega gospodarskega foruma v poročilu *The Future of Jobs*⁶ bodo med desetimi sposobnostmi za uspešno delovanje v prihodnosti ključne naslednje poklicne veščine:

- ◆ kompleksno reševanje problemov
- ◆ kritično mišljenje
- ◆ kreativnost
- ◆ kognitivna fleksibilnost

Naštetim veščinam je nedvomno skupno to, da gre za veščine, ki jih obstoječa in prihajajoča avtomatizacija z robotizacijo in umetno inteligenco še ne opravlja bolje od ljudi. Gre torej za veščine, ki nam bodo omogočile boljše sobivanje v prihajajoči četrti industrijski revoluciji. In prav vse so temelj kreativnih poklicev, poklicev prihodnosti.

⁵ Definicija sektorjev je bila usklajena s standardno klasifikacijo dejavnosti (SKD). Rezultati so pridobljeni na podlagi analiz baze podatkov SRDAP (SURS).

⁶ World Economic Forum, *The Future of Jobs: Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution*, Ženeva 2016, www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs.pdf. Glej tudi: CareerJunction, *Jobs of the Future – Surviving the Fourth Industrial Revolution*, 2019, www.careerjunction.co.za/blog/the-future-of-jobs/ (22. 2. 2020).

Shema 1: Osrednja področja KKS in primeri kreativnih poklicev

Arhitektura

arhitekti

krajinski arhitekti

Oblikovanje in vizualna umetnost

grafični in multimedijski oblikovalci

industrijski in modni oblikovalci

vizualni umetniki

Knjige in tisk

pisatelji

prevajalci

Kulturno-umetnostna vzgoja

strokovni sodelavci za kulturne, razvedrilne in umetniške dejavnosti

Oglaševanje

menedžerji za oglaševanje in odnose z javnostmi

strokovnjaki za prodajo, oglaševanje in trženje

Glasba

glasbeniki

skladateljji

Programska oprema in igre

menedžerji za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo

razvijalci in analitiki programske opreme, aplikacij, spletnih in multimedijskih rešitev

sistemski analitiki

Uprizoritvena umetnost in umetniško ustvarjanje

gledališki direktorji

igralci

koreografi in plesalci

Radio in televizija

novinarji

napovedovalci

Video in film

filmski direktorji

producenti

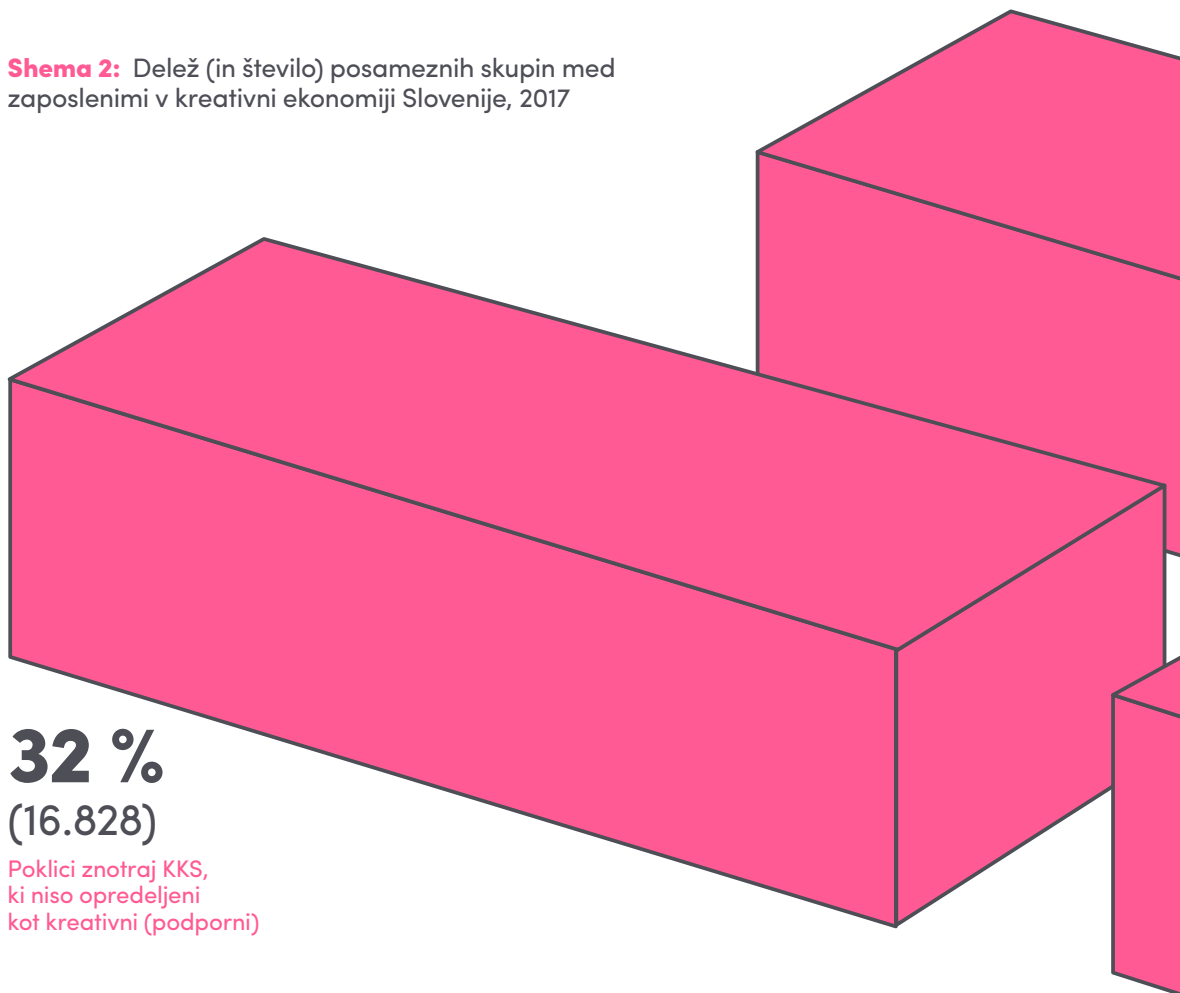

Arhivi, knjižnice in kulturna dediščina

V kreativnih poklicih je v Sloveniji zaposlenih 4,7 % vseh zaposlenih.

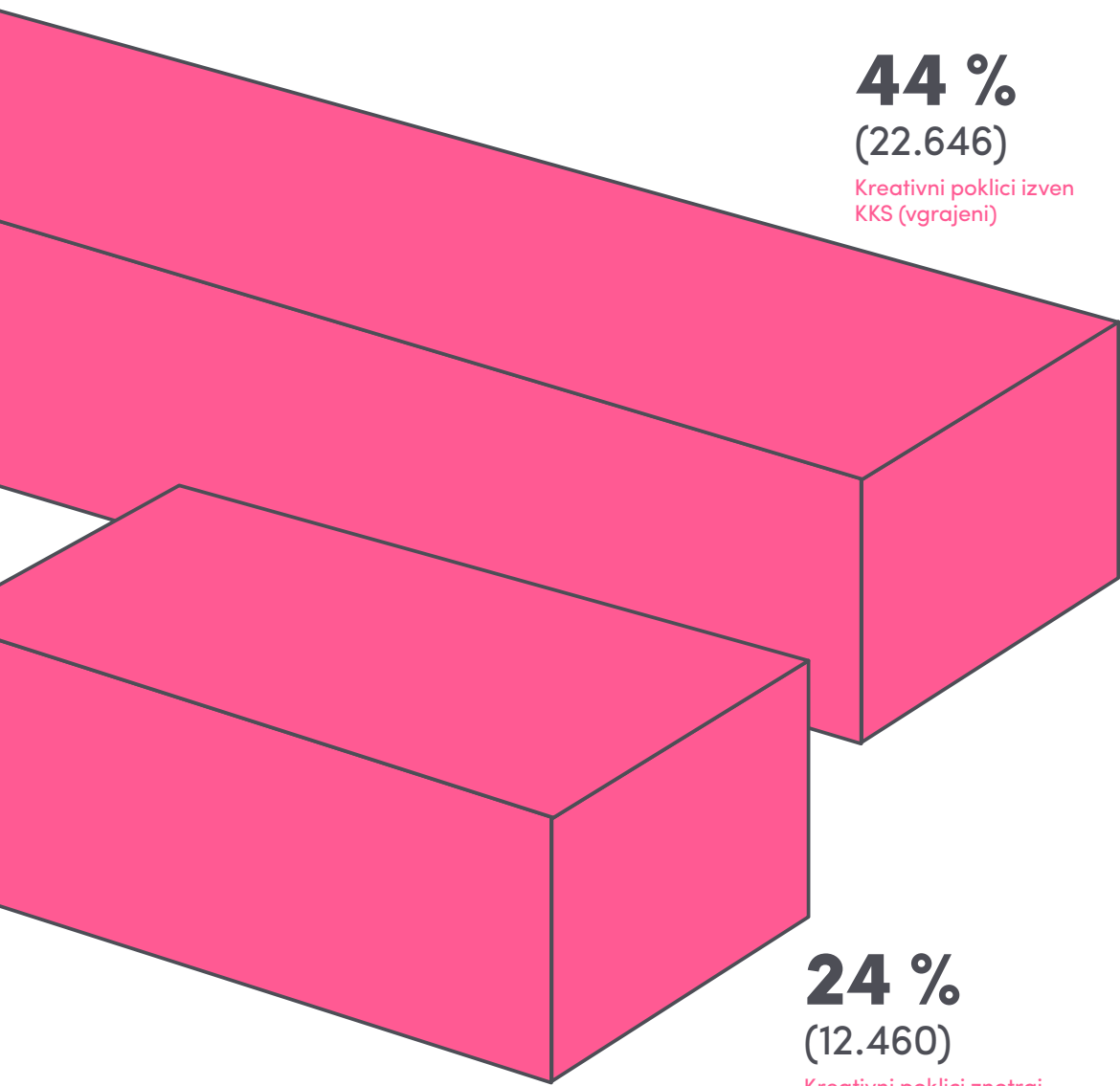
Če h kreativnim poklicem (zaposlenim v KKS in zunaj KKS) prištejemo še druge (podporne) poklice, ki so zaposleni v KKS, ugotovimo, da je moč na strani KKS še večja – v tako imenovani kreativni ekonomiji je namreč v Sloveniji zaposlenih kar 51.934 posameznikov, to je 7 % vseh zaposlenih.

Shema 2: Delež (in število) posameznih skupin med zaposlenimi v kreativni ekonomiji Slovenije, 2017

32 %
(16.828)

Poklici znotraj KKS,
ki niso opredeljeni
kot kreativni (podporni)

44 %
(22.646)

Kreativni poklici izven
KKS (vgrajeni)

24 %
(12.460)

Kreativni poklici znotraj
KKS (specialisti)

Velikost, prihodki in vrednost kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji

Velikost kulturnega in kreativnega sektorja⁷

V slovenskem gospodarstvu kulturni in kreativni sektor zavzema 10,5 % (24.062) vseh registriranih organizacijskih enot in je po njihovem številu primerljiv z gradbeništvom.

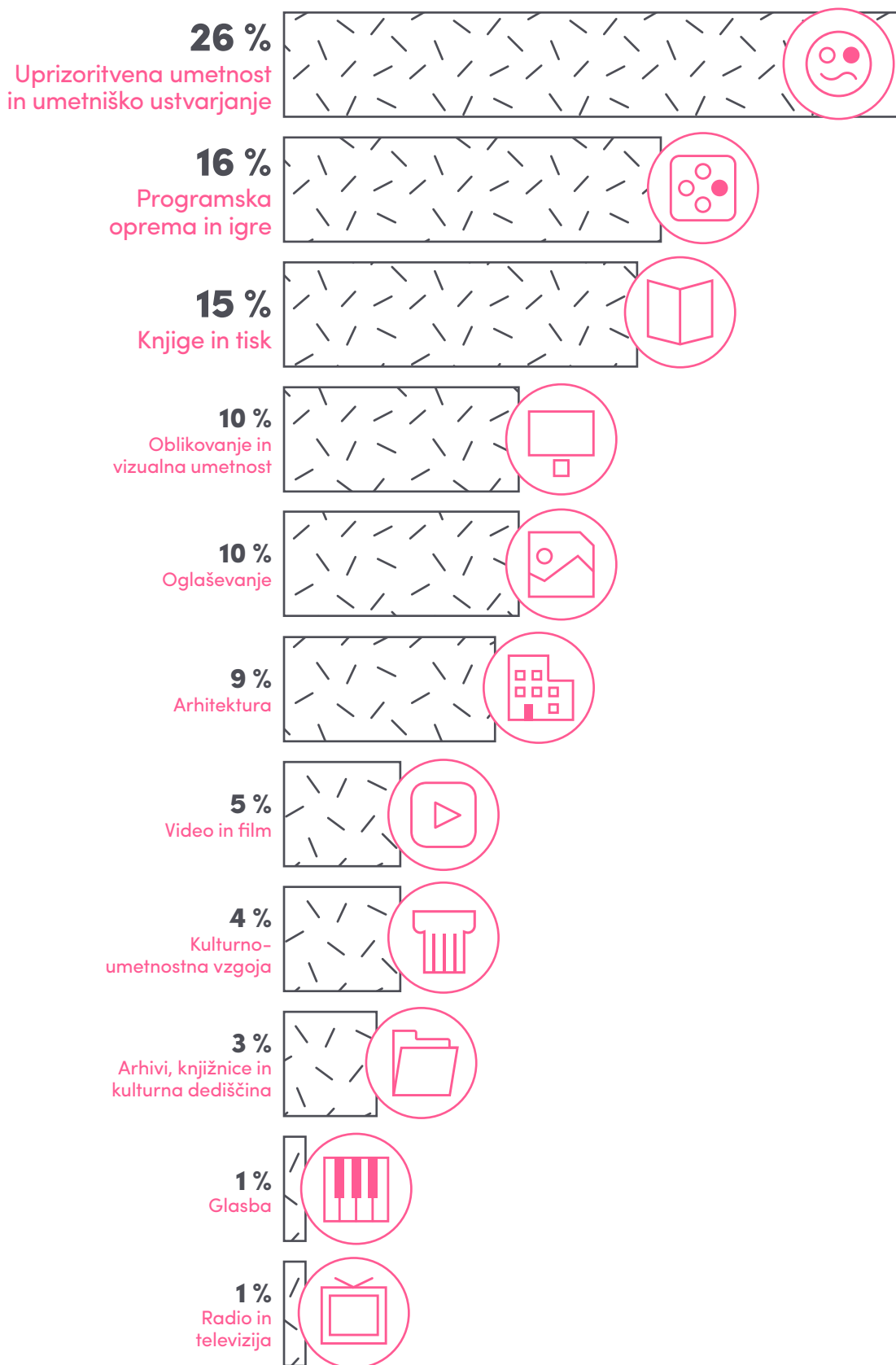
Po zaposlitvah v primerjavi z vsemi gospodarskimi panogami v Sloveniji KKS zavzema približno enak delež kot proizvodnja električnih naprav ter finančne in zavarovalniške dejavnosti, hkrati pa večji delež od kemične in od avtomobilske industrije.

Po rasti⁸ na področju KKS izstopata panoga programska oprema in igre ter poklic razvijalec programske opreme. V obdobju od leta 2008 se je število enot v panogi podvojilo, pri številu razvijalcev programske opreme pa je prišlo skoraj do podvojitve. Panoga programska oprema in igre ima tudi največji delež podjetij z več kot 10 zaposlenimi (7 %).

⁷ Rezultati, predstavljeni v tem poglavju, so bili pridobljeni na podlagi analiz baze podatkov SRDAP, zaključnih računov aktivnih gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov ter baze podatkov SPRS, ki vključuje vse registrirane organizacijske enote (vključujoč samostojne ustvarjalce, NVO, zavode in druge organizacije). Skrbnik vseh osnovnih navedenih baz je SURS.

⁸ Podatki o rasti števila podjetij kažejo, da so bile do leta 2013 stopnje rasti števila podjetij v KKS višje od stopenj rasti števila podjetij v celotnem gospodarstvu, po tem letu pa se je število podjetij pričelo zmanjševati, in sicer v KKS še hitreje kot v celotnem gospodarstvu (z izjemo leta 2014). Razlog za takšen trend bi lahko bil v prehodu obstoječih in novih samostojnih podjetnikov na sistem normiranih odhodkov, ki se je uveljavil prav v letu 2013 in v katerem samostojni podjetniki niso zavezani k oddajanju zaključnih računov in torej tudi niso vključeni v analizirano bazo podatkov.

Shema 3: Delež registriranih organizacijskih enot v posameznih panogah KKS, 2017

Ena od glavnih značilnosti podjetij iz KKS je njihova majhnost. 97 % podjetij iz KKS v Sloveniji zaposluje do 9 zaposlenih, pri čemer 80 % podjetij zaposluje zgolj 1 osebo. Ta značilnost pa ni le slovenska posebnost, temveč je stanje, ki je povsem primerljivo z EU. Tudi tam kar 95 % podjetij v KKS zaposluje do 9 zaposlenih, od tega 70 % podjetij zaposluje zgolj 1 osebo,⁹ pri čemer je treba poudariti, da ob primerni podpori majhnost ni ovira za nadaljnji razvoj. Je pa za nadaljnji razvoj potenciala nujno potrebno dodatno opolnomočenje kulturnega in kreativnega sektorja.

KKS se namreč prevečkrat spopada s kadrovsko podhranjenostjo, finančno nestabilnostjo, pomanjkanjem marketinških in poslovnih kompetenc, pomanjkanjem infrastrukture in možnosti za povezovanje ter nezaščitenostjo intelektualne lastnine. Za preseganje vsega naštetega je treba začeti:

- ◆ načrtno izboljševati organizacijsko strukturo delovanja podjetij in vzpostavljati podporo za nadaljnji razvoj ter profesionalizacijo sektorja (npr. z razpisi, v sklopu katerih so financirane zaposlitve);
- ◆ vzpostavljati zrelo okolje, ki bo kulturnemu in kreativnemu sektorju omogočilo izboljšanje okvira javnega in zasebnega financiranja, od dostopa do posojil, vavčerjev, verig vrednosti, investitorjev, naložb zasebnega kapitala, pri čemer lahko pomagajo mehanizmi subvencij in posojil iz javnih sredstev, pa vse do vzpostavitve javnih politik pri razvoju podjetniškega in inovacijskega potenciala na področju kulturnega in kreativnega sektorja;¹⁰
- ◆ izpopolnjevati institucionalne pogoje za razvijanje veščin ter dostop do partnerstev, podpornih organizacij in medresorskega sodelovanja (povezovanje KKS z različnimi deležniki iz javnega in izobraževalnega sektorja, gospodarstva in nevladnega sektorja).¹¹

Struktura po pravnoorganizacijskih oblikah kaže, da v Sloveniji na področju KKS prevladujejo samostojni podjetniki in družbe z omejeno odgovornostjo. Pomemben delež zavzemajo samozaposleni v kulturi (12 %). Poleg tega je delež samostojnih podjetnikov na področju KKS 56 %, kar je več kot v ostalem gospodarstvu, kjer je ta delež 43 %.

⁹ Austrian Institute for SME Research in VVA Europe, *Boosting the competitiveness of cultural and creative industries for growth and jobs*, Evropska komisija, Bruselj 2016, str. 1. Pri tem dodajo, da so na področju proizvodnje podjetja po navadi sicer nekoliko večja. Točnega odstotka v študiji ne navedejo.

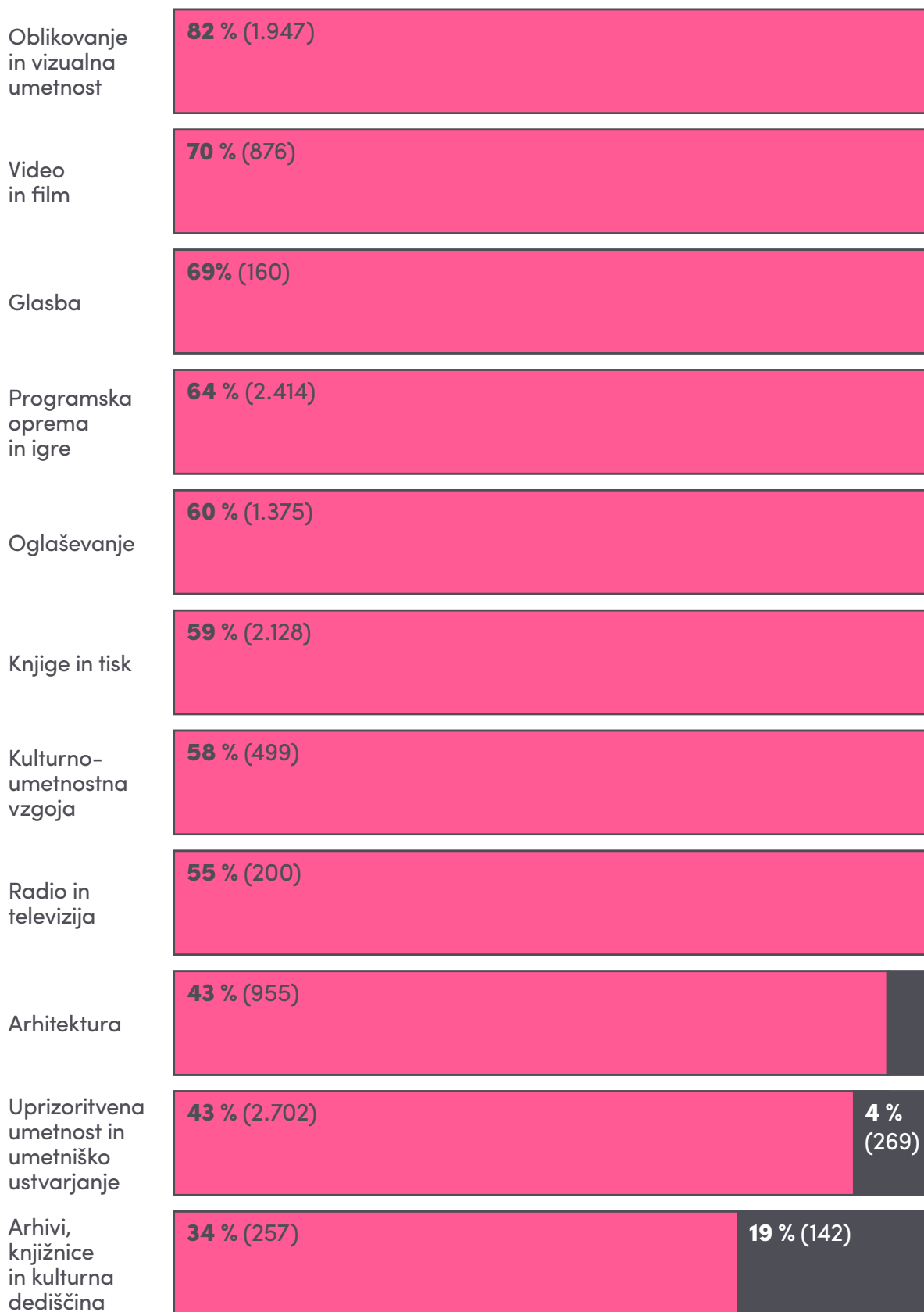
¹⁰ Več v: Evropska unija, *Vloga javnih politik pri razvoju podjetniškega in inovacijskega potenciala na področju kulturnega in kreativnega sektorja*, ur. Anja Zorko, Urška Krivograd, Center za kreativnost/MAO, Ljubljana 2018, www.czk.si/front/gradiva/pdf/0_EU%20strategija.pdf, in v: IER, *Akcijski načrt Ljubljanske urbane regije*, RRA LUR, Ljubljana 2018.

¹¹ Več v: IER, *Kažipot: Kulturne in kreativne industrije v Sloveniji (podlaga za akcijski načrt KKI)* in *Akcijski načrt Ljubljanske urbane regije*, RRA LUR, Ljubljana 2018.

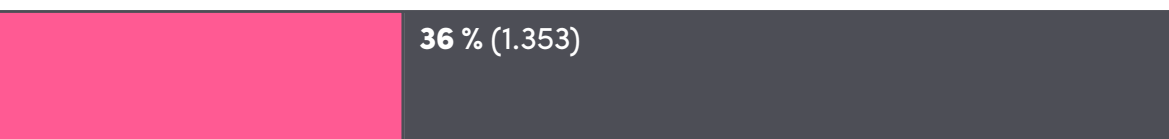
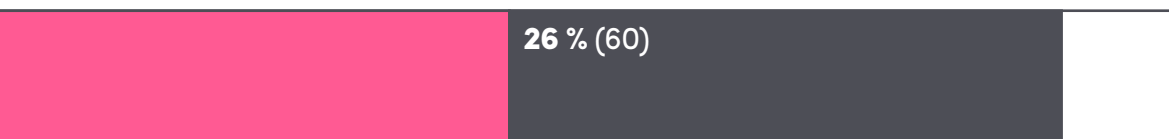
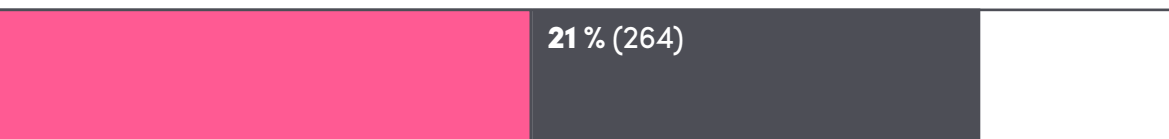
Shema 4: Pravnoorganizacijske oblike registriranih organizacijskih enot v KKS, 2017

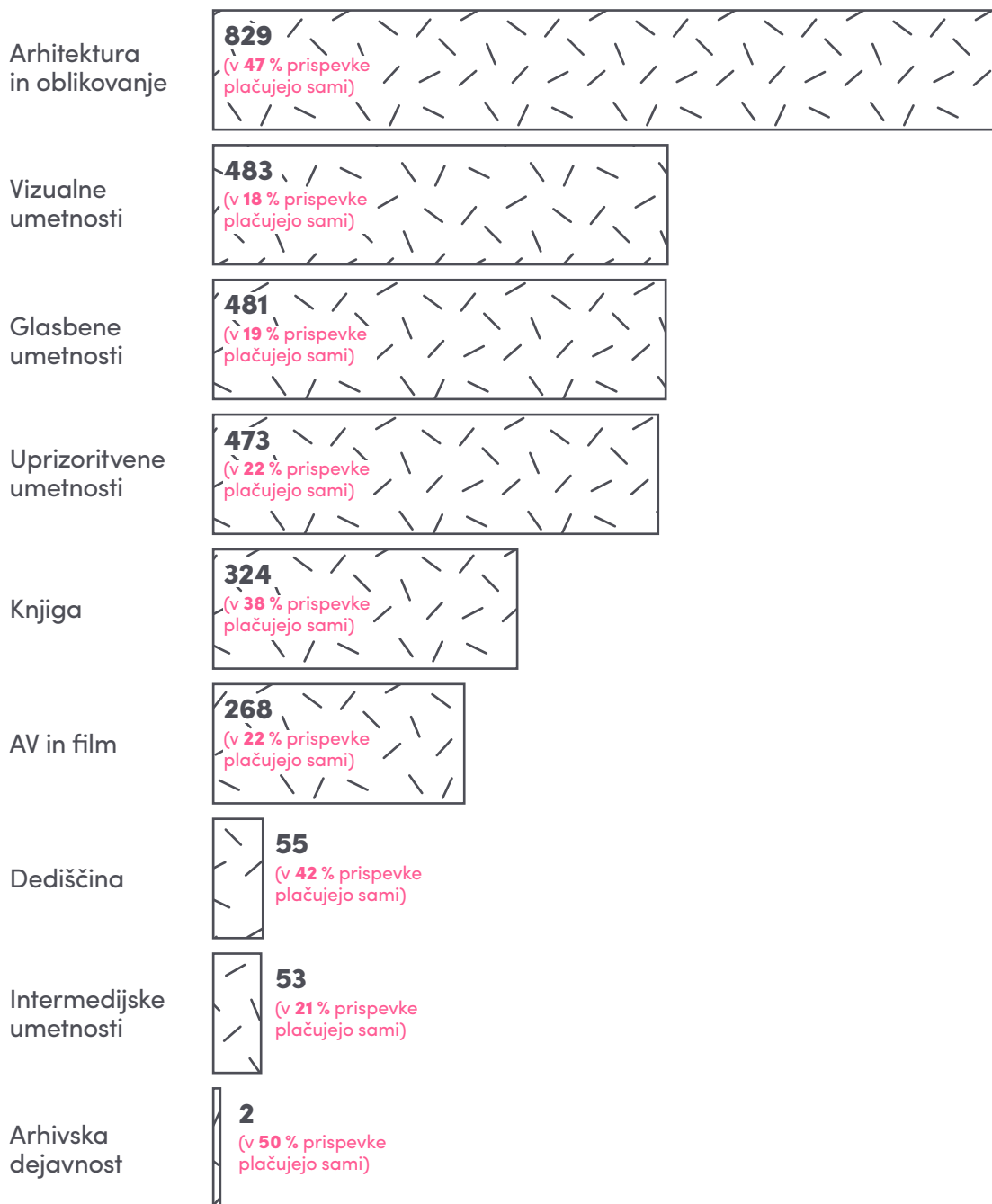
Shema 5: Delež (in število) pravnoorganizacijskih oblik po panogah KKS, 2017

● Samostojni podjetniki ● Družbe z omejeno odgovornostjo ○ Drugo

Shema 6: Število registriranih posameznikov med samozaposlenimi v kulturi in delež tistih, ki sami plačujejo prispevke, 2018¹²

¹² Podatki, pridobljeni s strani Ministrstva za kulturo, se nanašajo na presečni datum 6. 9. 2018, ko je bilo v razvid vpisanih 2.968 posameznikov. Kot je razvidno s seznama, ima Ministrstvo za kulturo drugačno razvrščanje med KKS-panogami, zato ni mogoče podati pregleda, primerljivega z ostalimi pravnoorganizacijskimi oblikami. Je pa iz danega razvidno, da je delež samozaposlenih v kulturi največji v panogi uprizarajoča umetnost in umetniško ustvarjanje (35 %) ter v panogi arhitektura (20 %).

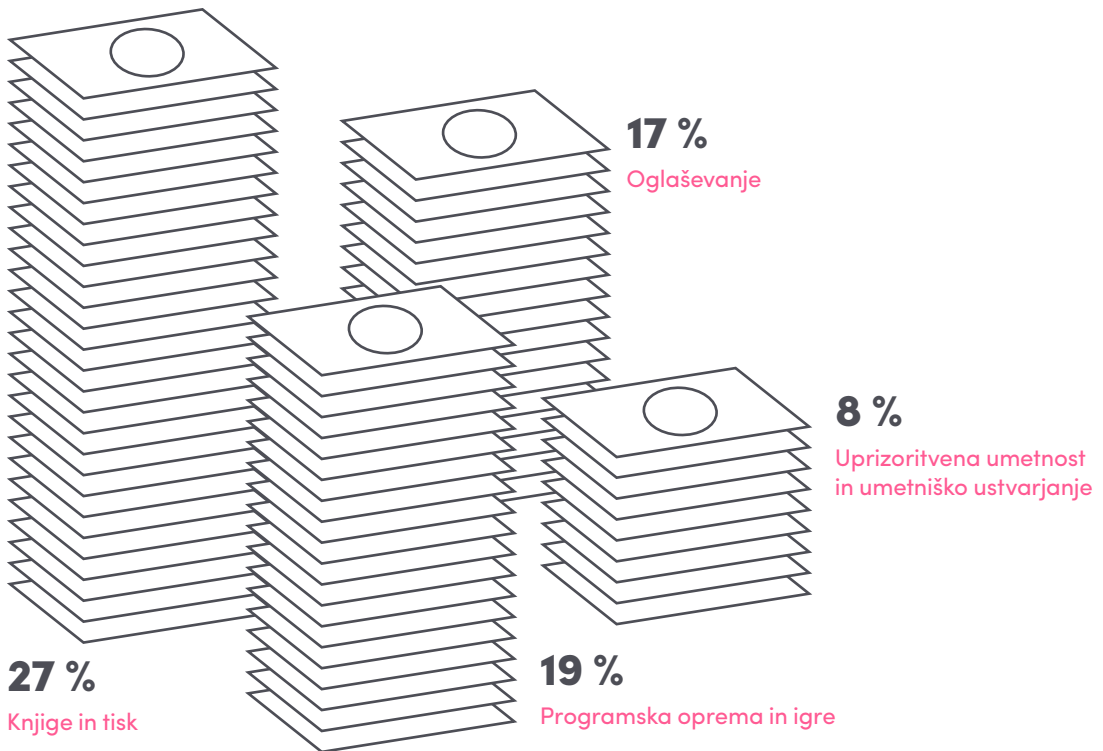
Prihodki kulturnega in kreativnega sektorja¹³

Kulturni in kreativni sektor je v letu 2017 skupno ustvaril 2.964.164.438,53 evra prihodkov od prodaje, kar je 2,7 % prihodkov, ustvarjenih v celotnem slovenskem gospodarstvu.

Pri ustvarjanju prihodkov je bil KKS uspešnejši kot kemična industrija, hkrati pa je delež ustvarjenih prihodkov od prodaje v KKS primerljiv s prihodki, ki jih je v tem letu ustvarila panoga proizvodnje električnih naprav.

Te ugotovitve jasno potrjujejo razsežnost in pomen KKS v slovenskem gospodarstvu.

Shema 7: Največji delež prihodkov od prodaje KKS so v letu 2017 ustvarili

¹³ Rezultati so bili pridobljeni na podlagi analize registrskih podatkov o KKS (baza SPRS), ki vključuje vse registrirane organizacijske enote (vključujoč samostojne ustvarjalce, NVO, zavode in druge organizacije).

Vrednost kulturnega in kreativnega sektorja¹⁴

V celotnem gospodarstvu zavzema KKS 8,4 % vseh podjetij, ki izkazujejo prihodek ali zaposlene.

Shema 8: Po deležu prihodkov, ustvarjenih v KKS leta 2017, izstopajo podjetja v panogah:

Knjige in tisk

37 % s prodajo doma
28 % s prodajo na tujih trgih

Programska oprema in igre

21 % s prodajo doma
42 % s prodajo na tujih trgih

Oglaševanje

19 % s prodajo doma
15 % s prodajo na tujih trgih

Po kazalniku poslovne uspešnosti podjetja so podjetja v KKS v letu 2017 ustvarila 256,3 milijona EBITDA.¹⁵ To je pomenilo 3 % celotnega EBITDA, ustvarjenega v slovenskih podjetjih.

Primerjava KKS z nekaterimi drugimi gospodarskimi panogami po ustvarjenem EBITDA pokaže, da KKS ustvari večji EBITDA od kemične industrije ter od proizvodnje računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov. Za zgolj eno odstotno točko pa je višji EBITDA, ustvarjen v proizvodnji električnih naprav ali v gradbeništvu.

V letu 2017 je kulturni in kreativni sektor v Sloveniji skupno ustvaril 3,5 % celotne bruto dodane vrednosti (BDV),¹⁶ ustvarjene v slovenskih podjetjih. BDV je na zaposlenega v KKS znašal 45.527 evrov in je bil višji od povprečja gospodarstva (43.210 evrov).

Najvišja je bila bruto dodana vrednost v panogi uprizarjajoča umetnost in umetniško ustvarjanje ter v panogi video in film. Panoge z nadpovprečnim ustvarjenim BDV na zaposlenega v primerjavi s celotnim gospodarstvom so bile poleg tega še oglaševanje, arhivi, knjižnice, kulturna dediščina, kulturno-umetnostna vzgoja, oblikovanje in vizualna umetnost, glasba ter programska oprema in igre.

Je pa tudi na področju bruto dodane vrednosti še vedno prostor za izboljšave. Podatki za rast BDV kulturnega in kreativnega sektorja v Avstriji¹⁷ in Veliki Britaniji¹⁸ med letoma 2012 in 2015 so bili skoraj dvakrat višji od povprečja skupne rasti BDV v ostalem gospodarstvu, pri čemer se je povečeval tudi delež izvoza. Slovenija s to rastjo zamuja,¹⁹ zaradi česar je temeljnega pomena uvajanje mehanizmov, ki bodo omogočali konkurenčno rast kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji ter s tem višanje deleža BDV in izvoza.

14 Rezultati so bili pridobljeni na podlagi analiz baze podatkov zaključnih računov aktivnih gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov (SURS). V tem poglavju je bila raziskava opravljena le za aktivne gospodarske družbe in samostojne podjetnike, ki so izkazovali prihodke in/ali zaposlene osebe.

15 EBITDA je mednarodno uporabljana kratica, ki označuje dobiček iz poslovanja pred amortizacijo (angl. *earnings before interest, tax, depreciation and amortization*). V študiji so avtorji EBITDA izračunali kot razliko med seštevkom vseh prihodkov in seštevkom odhodkov, razen amortizacije in odhodkov za obresti.

16 Bruto dodana vrednost (BDV) je osnovni ekonomski kazalnik in temeljno merilo gospodarske aktivnosti ter uspeha. Vsebinsko pomeni novo stvarjeno vrednost, ki jo je podjetje ustvarilo v enem letu.

17 Več kot 10 % vseh podjetij v Avstriji spada pod KKS. Sektor zaposluje 5 % zaposlenih in ustvari 3 % prihodkov od prodaje. Med letoma 2012 in 2014 je število podjetij v KKS naraslo za 5 %, prihodki od prodaje pa so se v tem času povečali za 5,7 %. Bruto dodana vrednost avstrijske kreativne industrije znaša 8.660 milijonov evrov. To je 4 % bruto dodane vrednosti celotnega gospodarstva. Bruto dodana vrednost kreativnih industrij se je povečala za skoraj 25 %, v celotnem gospodarstvu pa samo za 8 %. Kreativne industrije ustvarijo promet v višini 21.360 milijonov evrov, kar znaša 2,8 % prometa v celotnem gospodarstvu. Kreativne industrije so povečale promet za 14 %, kar je za 2 % več od deleža v celotnem gospodarstvu. Za več glej: Astrid Bonk et al., *Creative Industries Strategy for Austria*, Federal Ministry of Science, Research and Economy, Dunaj 2016.

18 Med letoma 2010 in 2016 se je bruto dodana vrednost v kreativnih industrijah povečala za 44,8 % (povprečje BDV vseh industrij pa za 22,7 %). Leta 2016 je BDV kreativnih industrij znašal 91,8 milijarde funtov oziroma 5,3 % celotnega BDV v Veliki Britaniji. Večanje števila zaposlitev v kreativnih industrijah znaša 5 % na leto, pri čemer 1 od 11 zaposlitev v Veliki Britaniji sodi na področje KKI (9 %). Izvoz KKS znaša 9,4 % celotnega izvoza Velike Britanije, pri čemer se je med letoma 2010 in 2015 povečal za 44,3 %. Več v: *Industrial Strategy: Creative Industries Sector Deal*, Information Policy Team, London 2018.

19 Na tem mestu je pomembno izpostaviti, da obstajajo pri primerjavah rezultatov med državami številne metodološke omejitve. Ne glede na to smo se odločili podati primerjavo z drugimi ocenami, ki so bile opravljene na področju KKS. Velja za celotno besedilo.

Regionalna porazdelitev kulturnega in kreativnega sektorja²⁰

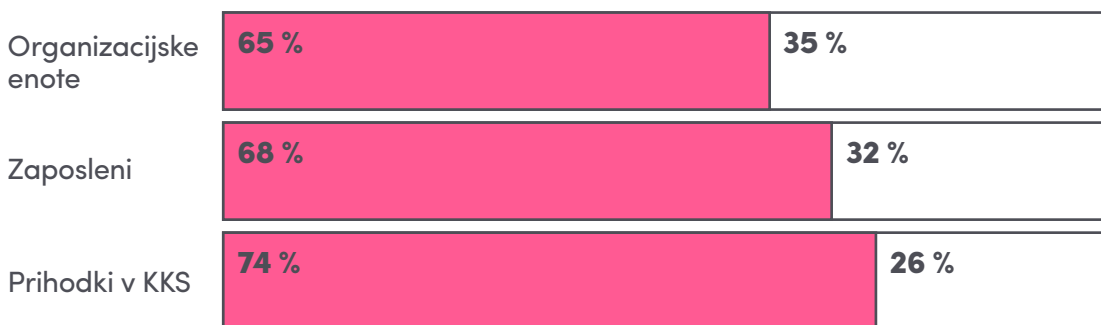
Od leta 2008 sledimo konstantni rasti²¹ kulturnega in kreativnega sektorja v vseh slovenskih regijah. Slednje je pozitiven trend; kot so zapisali v dokumentu *Creating growth: Measuring cultural and creative markets in the EU*, so namreč »kulturne in kreativne industrije vir rasti in delovnih mest, od katerih imajo koristi lokalne skupnosti, regije in države«. ²²

Shema 9: Rast deleža organizacijskih enot v KKS med letoma 2008 in 2017 po statističnih regijah

Regija	Delež enot v KKS med vsemi enotami, 2008	Delež enot v KKS med vsemi enotami, 2017	Skupna rast števila enot v KKS v obdobju 2008–2017
Pomurska	5,1 %	7,6 %	71 %
Podravska	7,3 %	9,0 %	50 %
Koroška	5,5 %	8,3 %	72 %
Savinjska	5,9 %	8,3 %	70 %
Zasavska	5,8 %	9,4 %	170 %
Posavska	5,0 %	7,4 %	90 %
Jugovzhodna Slovenija	5,6 %	8,2 %	79 %
Osrednjeslovenska	11,1 %	14,0 %	62 %
Gorenjska	7,0 %	9,9 %	77 %
Primorsko-notranjska	5,6 %	8,2 %	72 %
Goriška	6,8 %	9,4 %	57 %
Obalno-kraška	7,2 %	8,1 %	40 %

Precejšnja neuravnoteženost med vzhodno in zahodno regijo kaže na to, da je v vzhodni Sloveniji pri nadaljnjih spodbudah in vlaganjih v KKS še vedno precej prostora za nadgradnjo.

Shema 10: Število organizacijskih enot, zaposlenih in prihodkov v KKS glede na kohezijsko regijo, 2017

20 Rezultati so bili pridobljeni na podlagi analize baze podatkov SPRS.

21 Povprečna skupna rast števila podjetij v KKS v Sloveniji za obdobje 2008–2017 je po registrskih podatkih znašala 64 %, za celotno gospodarstvo pa 25 %. Po podatkih iz zaključnih računov je rast aktivnih podjetij, ki oddajajo zaključna poročila, bistveno nižja: v KKS 12 %, v celotnem gospodarstvu pa 3 %.

22 EY France, *Creating growth: Measuring cultural and creative markets in the EU*, EYGM Limited, Bayonne 2014, str. 7.

Internacionalizacija kulturnega in kreativnega sektorja²³

Kulturni in kreativni sektor je v letu 2017 prispeval 1,5 % vseh prihodkov slovenskih podjetij, ustvarjenih s prodajo na tujih trgih. Povedano drugače, KKS je na tujih trgih ustvaril približno enako višino prihodkov kot proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov.

Do najvišje skupne stopnje rasti prihodkov na tujem trgu je med letoma 2008 in 2017 prišlo v panogi arhitektura (272 %: povečanje s 7,33 mio. na 27,26 mio.). Več kot dvestoodstotno rast je v istem obdobju izkazala tudi panoga programska oprema in igre (247 %: povečanje s 67,79 mio. na 235,55 mio.). Ne glede na dobre rezultate v obeh omenjenih panogah pa pridobljeni podatki v primerjavi z EU kažejo še na precejšen neizkoriščen potencial slovenskega KKS na področju internacionalizacije.

Tako *Analiza potreb kulturnega in kreativnega sektorja – analiza ankete*²⁴ kot tudi raziskava *Regionalna SWOT-analiza: Stanje sektorja kulturnih in kreativnih industrij v Ljubljanski urbani regiji*²⁵ namreč dodatno izpostavljata, da bi večina malih in srednje velikih podjetij znotraj kulturnega in kreativnega sektorja želela povečati svoje internacionalno delovanje, a jih pri tem ovirajo različni dejavniki. Najpomembnejše je pomanjkanje finančnih sredstev in podpore za internacionalizacijo (izvozno svetovanje, financiranje študij mednarodnih trgov, podpora pri udeležbi na sejnih, podpora mednarodnih mrež).

Spodbuditi je treba tudi že obstoječe mednarodne izmenjave akterjev in bodočih akterjev KKS ter s tem omogočiti grajenje dolgoročnih, trajnih mednarodnih sodelovanj. Pomembno je izpostaviti, da ni dovolj zgolj sporadično pojavljanje v tujini, temveč se je treba internacionalizacije lotiti fokusirano, strateško in dolgoročno, z namenom promocije in predstavitve slovenskih vrhuncev KKS v tujini.

Ali – kot še navajajo avtorji dokumenta *Boosting the competitiveness of cultural and creative industries for growth and jobs*: »Internacionalizacija in izvozna dejavnost sta ključni lastnosti uspešnih kulturnih in kreativnih industrij. Zlasti mala in srednje velika podjetja potrebujejo podporo za razširitev svojega mednarodnega dometa. Zato so potrebne politike pametne internacionalizacije in izvozne promocije.«²⁶

23 Rezultati so bili pridobljeni na podlagi analiz baze podatkov zaključnih računov aktivnih gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov (SURS). V tem poglavju je bila raziskava opravljena le za aktivne gospodarske družbe in samostojne podjetnike, ki so izkazovali prihodke in/ali zaposlene osebe.

24 IER, *Analiza potreb kulturnega in kreativnega sektorja – analiza ankete*, Center za kreativnost/MAO, Ljubljana 2019. V okviru projekta Platforma Center za kreativnost je bila v letu 2019 izvedena spletna anketa o potrebah kulturnega in kreativnega sektorja (KKS) v Sloveniji. Ustrezno je bilo izpolnjenih 156 anket. Namen ankete je bil pridobiti informacije za izvajanje aktivnosti platforme Center za kreativnost ter nadaljnje delo pri analizi potreb deležnikov in ciljnih skupin v KKS (delavnice), ki bo vodilo v pripravo predlogov ukrepov za podporo KKS v Sloveniji.

25 IER, *Regionalna SWOT-analiza: Stanje sektorja kulturnih in kreativnih industrij v Ljubljanski urbani regiji*, RCKE, Ljubljana 2017.

26 Austrian Institute for SME Research in VVA Europe, *Boosting the competitiveness of cultural and creative industries for growth and jobs*, Evropska komisija, Bruselj 2016, str. 3.

Kulturni in kreativni sektor kot spodbujevalec sprememb in inovacij

Slovenski kulturni in kreativni sektor v primerjavi s stanjem v EU²⁷

Kulturni in kreativni sektor v Sloveniji v primerjavi z EU dosega podoben delež podjetij v celotnem gospodarstvu ter ustvarja podoben delež BDV, pri čemer zaposluje nekoliko manjši delež zaposlenih kot v EU.

Shema 11: Deleži KKS v celotnem gospodarstvu Slovenije in EU

Slovenija	Evropska unija
8,4	8,3
Delež kulturnih in kreativnih podjetij (%)	
3,5	3,9
Delež BDV kulturnega in kreativnega sektorja (%)	
3,3	4,6
Delež zaposlenih v KKS (%)	

Znotraj zgornjih deležev tako v Sloveniji kot v EU po obsegu izstopata panogi knjige in tisk ter programska oprema in igre. Zanimivo je, da obe panogi v Sloveniji v primerjavi z EU zavzemata še nekoliko večje deleže – tako v številu podjetij kot tudi v številu zaposlenih, prihodkih in ustvarjenem BDV.

Shema 12: Delež svetovnih prihodkov in zaposlenosti v KKS²⁸

Delež prihodkov (%)

Delež zaposlenih (%)

33

43

Azijsko-Pacifiška regija²⁹

31

26

EU

28

16

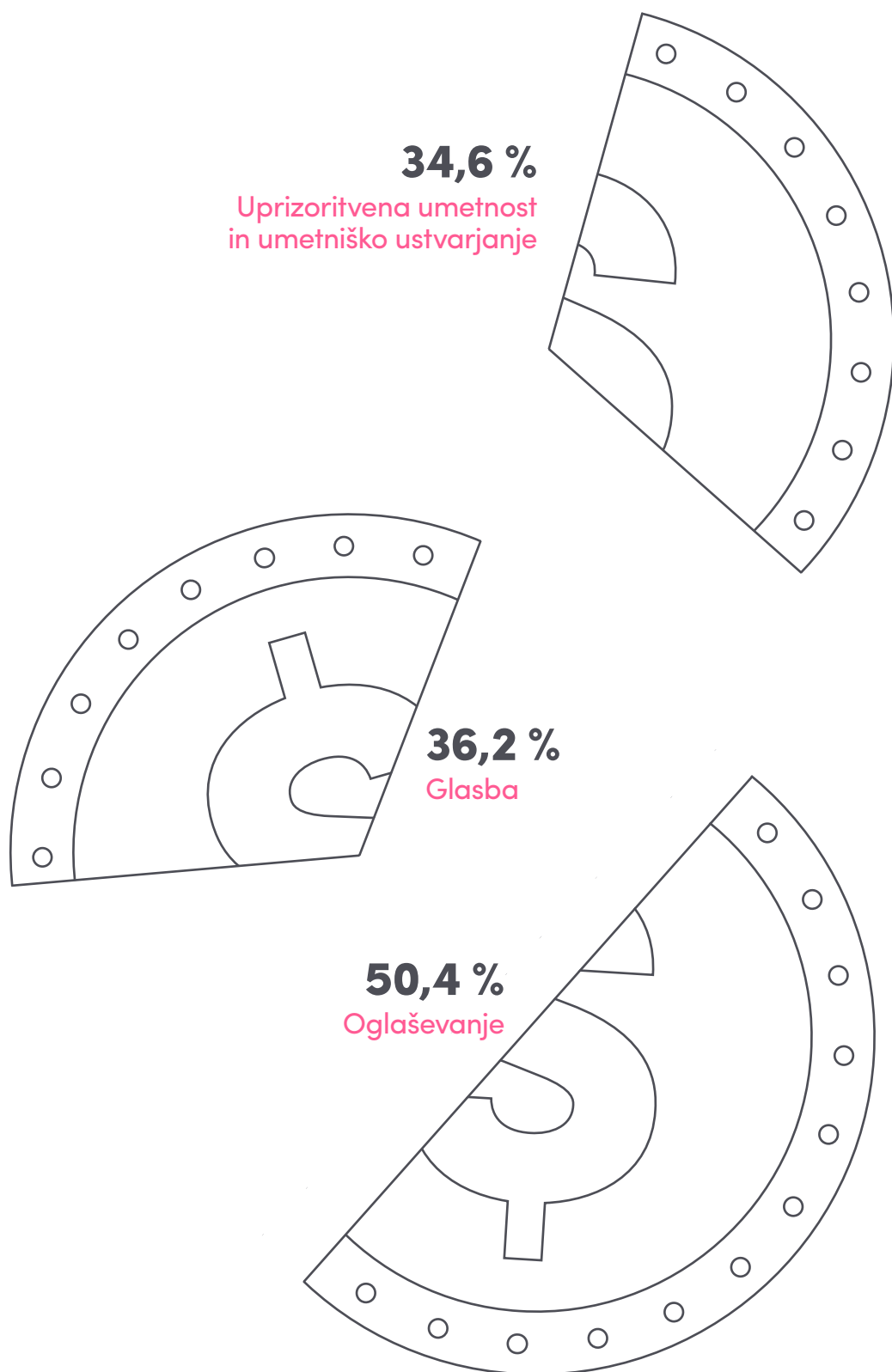
Severna Amerika

²⁷ Rezultati so bili pridobljeni na podlagi analize baze podatkov zaključnih računov aktivnih gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov za leto 2017 (SURS) in Evropske komisije za leto 2013 (dokument: *Boosting the competitiveness of cultural and creative industries for growth and jobs*).

²⁸ Prav tam, str. 43. Podatki so za leto 2013.

²⁹ Izjemen primer slednje je Južna Koreja s tako imenovanim »korejskim valom« (hallyu). Uspeh korejskega vala se vztrajno širi od leta 1999. Če je leta 2004 kulturni in kreativni sektor prispeval 0,2 % korejskega BDP (1,87 milijarde ameriških dolarjev), je deset let kasneje, leta 2014, ta prispevek znašal že okoli 11,6 milijarde ameriških dolarjev. Seveda pa se takšen porast ni zgodil kar sam po sebi. Letno korejsko ministrstvo za kulturo v kulturni in kreativni sektor vložijo osupljivih 500 milijonov ameriških dolarjev, s ciljem spodbuditi izvoz korejske kulture v višini 10 milijard ameriških dolarjev. Rezultati so po dveh desetletjih vlaganja izjemno oprijemljivi. Omenimo le najočitnejšega: korejski film *Parazit*, zmagovalac festivala v Cannesu, je leta 2020 postal tudi prvi mednarodni film v zgodovini, ki je kadarkoli zmagal na podelitvi oskarjev. Za več informacij glej: Amir Kohen, »How Korea is transforming into a creative economy«, *Culture & Creativity*, www.culturepartnership.eu/en/article/how-korea-is-transforming-into-a-creative-economy, in Martin Roll, »Korean Wave (Hallyu) – The Rise of Korea’s Cultural Economy & Pop Culture«, *Martin Roll – Business & Brand Strategist*, 2018, <https://martinroll.com/resources/articles/asia/korean-wave-hallyu-the-rise-of-koreas-cultural-economy-pop-culture/> (26. 2. 2020).

Shema 13: Tri evropska osrednja področja KKS z največjim deležem prihodkov na svetovnem trgu KKS³⁰

Glede na zgornje podatke ne preseneča, da so se v dokumentu *Nova evropska agenda za kulturo* na področju gospodarske dimenzije KKS zavezali k osredotočanju na področja izobraževanja, inovacij, delovnih mest in rasti, s tremi izpostavljenimi cilji:

- ◆ spodbujanje umetnosti, kulture in kreativnega mišljenja v formalnem in neformalnem izobraževanju ter usposabljanju na vseh ravneh in v vseživljenjskem učenju;
- ◆ spodbujanje ugodnih ekosistemov za kulturni in kreativni sektor, dostopa do finančnih sredstev, inovacijskih zmogljivosti, poštenega plačila avtorjem in ustvarjalcem ter medsektorskega sodelovanja;
- ◆ spodbujanje veščin, ki jih potrebuje kulturni in kreativni sektor, vključno z digitalnimi, podjetniškimi, tradicionalnimi in specializiranimi veščinami.³¹

³⁰ Austrian Institute for SME Research in VVA Europe, *Boosting the competitiveness of cultural and creative industries for growth and jobs*, Evropska komisija, Bruselj 2016, str. 44.

³¹ Evropska komisija, *A New European Agenda for Culture*, Bruselj 2018, str. 4.

Inovativnost sektorjev, ki sodelujejo s kulturnim in kreativnim sektorjem

Inovativna moč kulturnega in kreativnega sektorja je bistvenega pomena za nadaljnji razvoj evropskih gospodarstev in družb, saj

- ◆ ustvarja blaginjo in kohezijo,
- ◆ oblikuje javni prostor, ki ga uporabljajo milijoni Evropejcev,
- ◆ z novimi kreativnimi pristopi in metodami modernizira gospodarske panoge in poslovne sektorje ter vpliva na nadaljnji družbeni razvoj,
- ◆ daje pomen in občutek pripadnosti,
- ◆ izboljšuje mestna in podeželska območja,
- ◆ oblikuje naše izdelke in storitve,
- ◆ ustvarja in digitalizira vsebine,
- ◆ bogati naše vizualne in zvočne izkušnje,
- ◆ ponuja vsebine za razprave.³²

Če je podstat kulturnega in kreativnega sektorja kreativnost, je inovacija njena nadgradnja, pogosto njen učinek. Učinek, ki prinaša koristi tako za širšo družbo kot za gospodarski sektor, ali kot so zapisali v dokumentu *Cultural & Creative Industries (CCIs): Fulfilling the Potential*, »kreativni sektor označujejo tehnološke in 'mehke inovacije', ki ne koristijo le samemu sektorju, temveč tudi vsem ostalim gospodarskim sektorjem.«³³ Podobno ekonomist Jason Potts izpostavlja, da je treba »konvencionalno umetnost in kreativni sektor v najširšem pomenu razumeti kot nosilca kulturnih dobrin in storitev. Toda to je sistematično podcenjevanje prispevka tega sektorja h 'gospodarstvu'. Zakaj? Zato, ker kreativni sektor ustvarja dodaten prispevek, imenujemo ga inovacije.«³⁴

Področja, na katera se bo v kontekstu povezovanja KKS z drugimi sektorji v prihodnosti osredotočila Evropska unija, so: pametna mesta, krožno gospodarstvo, družbene inovacije, regionalni razvoj in inovacije v kmetijstvu. Pomemben del KKS pa so tudi področja, kot so inovacije v javnem sektorju, družbeno-kulturna participacija in oblikovalsko mišljenje.

Kot še izpostavljajo številne študije, se je treba zavedati, da poleg zrelih industrij pomembno vlogo v družbi in na trgu igrajo novonastajajoče tehnologije. Gre za potenciale, ki lahko s pomočjo KKS redefinirajo našo prihodnost, bivanje in življenjske okoliščine. Hkrati lahko ena sama takšna inovacija vpliva na številna druga področja. KKS s svojo aplikativnostjo lahko vpliva na zdravstvo, turizem, varnost, zabavo in izobraževanje. Govorimo namreč o sektorju, ki si upa tvegati in eksperimentirati ter prinaša novo znanje in se nato s svojimi dognanji postopoma preliva na druga področja. Zato je tako pomembno vzpostaviti varno okolje z močno infrastrukturo, ki takšna tveganja in eksperimentiranja ne le omogoča, temveč tudi spodbuja. Cilj so namreč širši učinki in dolgoročne prednosti za večji del družbe.

Na tem temelju si Evropska komisija v dokumentu *Nova evropska agenda za kulturo v okviru mehkih inovacij* v kontekstu KKS zadaja nalogo, da bo:

- ◆ podpirala raziskave o kulturnem medsektorskem sodelovanju, z namenom ovrednotenja učinkov na različnih področjih, vključno z zdravjem in blaginjo,
- ◆ razvijala posebne ukrepe za socialno vključenost prek kulture ter programov Ustvarjalna Evropa in Erasmus+ ter pri selekcijskih merilih za Ustvarjalno Evropo upoštevala ukrepe za spodbujanje enakosti med spoloma,
- ◆ v okviru Ustvarjalne Evrope sprožila projekt Kulturni in kreativni prostori in mesta za spodbujanje kulturne participacije ter družbene in urbane prenove,
- ◆ v okviru Ustvarjalne Evrope predlagala shemo mobilnosti za strokovnjake iz kulturnega in kreativnega sektorja.³⁵

32 Evropska unija, *Vloga javnih politik pri razvoju podjetniškega in inovacijskega potenciala na področju kulturnega in kreativnega sektorja*, ur. Anja Zorko, Urška Krivograd, Center za kreativnost/MAO, Ljubljana 2018, www.czk.si/front/gradiva/pdf/0_EU%20strategija.pdf (23. 2. 2020).

33 OECD, *Cultural & Creative Industries (CCIs): Fulfilling the Potential*, OECD Conference on Culture and Local Development, Benetke 2018, str. 4, www.oecd.org/cfe/leed/venice-2018-conference-culture/documents/B2-Discussion%20note.pdf (23. 2. 2020).

34 Jason Potts, »Chapter 9 – New Technologies and Cultural Consumption«, *Handbook of the Economics of Art and Culture*, Volume 2, 2014, <https://doi.org/10.1016/B978-0-444-53776-8.00009-X> (23. 2. 2020).

35 Evropska komisija, *A New European Agenda for Culture*, Bruselj 2018, str. 3.

Zaključek

Raziskava je nedvomno pokazala na pomembnost in razvojne potencialne kulturnega in kreativnega sektorja. Študija *Statistična analiza stanja kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji 2008–2017* je predvsem v materialnem smislu izpostavila izmerljivi del KKS kot dela gospodarstva, pokazala je, da KKS vsako leto prispeva k slovenski bruto dodani vrednosti, k produktivnosti in inovativnosti. Ob naštetem pa pričujoča publikacija izpostavlja tudi neizmerljivo, a izjemno nematerialno vrednost KKS za družbo širše.

Rast kulturnega in kreativnega sektorja v večini slovenskih regij kaže na razumevanje pomena in potencialen nadaljnji optimizem v sektorju. Precejšnja neuravnoteženost med vzhodno in zahodno regijo pa kaže na to, da je v vzhodni Sloveniji še vedno prostor za nadgradnjo. Projektna pisarna Centra za kreativnost v Mariboru nedvomno pomeni pomemben korak v tej smeri. V smeri, ki jo Evropska komisija na področju podpore in razvoja kulturnega in kreativnega sektorja opredeljuje kot strateški položaj glede spodbujanja pametne, trajnostne in vključevalne rasti v vseh regijah in mestih EU.

Tudi v dokumentu *Nova evropska agenda za kulturo* je še dodatno izpostavljeno, da sta kultura in kreativnost za družbo in gospodarstvo pomembni dobrini. Kultura neposredno prispeva k zaposlovanju, rasti in zunanji trgovini. Hkrati v dokumentu ugotavljajo, da inovativni gospodarski sektorji za ohranjanje konkurenčne prednosti potrebujejo kreativnost. Urbane in podeželske skupnosti se pri privabljanju delodajalcev, študentov in turistov vse bolj naslanjajo na kulturo. Bogata evropska kulturna dediščina ter dinamičen kulturni in kreativni sektor krepita evropsko identiteto in ustvarjata občutek pripadnosti. Kultura spodbuja aktivno državljanstvo, skupne vrednote, vključenost in medkulturni dialog v Evropi in po svetu. Združuje ljudi in prispeva k temu, da se počutimo del skupnosti.

Če želimo naštetu okrepiti tudi v Sloveniji, se bo treba spopasti s kadrovsko podhranjenostjo, pomanjkanjem veščin, finančno nestabilnostjo kulturnega in kreativnega sektorja ter nujnostjo vzpostavitve podpornih sistemov internacionalizacije. KKS je v Sloveniji sicer dobro in razvejeno razvit, a se spopada s podobnimi težavami kot v drugih evropskih državah: s pomanjkanjem investicij za rast in razvoj, razdrobljenostjo ter delovanjem v okviru mikropodjetij in samozaposlenosti.

Majhnost posameznih podjetij v sektorju med drugim onemogoča možnosti uporabe zunanjega svetovanja oziroma znanja, asimilacijo tega znanja in pretvorbo novega znanja v nove projekte oziroma izboljšavo obstoječih. Prav ta manko, skupaj s potencialom, ki ga KKS brez dvoma ima in izkazuje, tvori pomembno podlago in še dodaten razlog za smiselno vključitev področja KKS v državne strategije. Povedano drugače, KKS pravzaprav ponuja možnost za gradnjo celovitih nacionalnih, regionalnih in lokalnih strategij ter operacijsko-akcijskih načrtov. Z vključitvijo vanje bo KKS lahko v prihodnjih letih pridobil v tem hipu pomanjkljivo podporo in potrebni zagon ter posledično pomembno vplival na trajnostno gospodarsko rast, nova zaposlitvena mesta, konkurenčnost na globalnih trgih (medsektorsko in tudi znotraj KKS) ter pozitivno podobo Slovenije v domači in mednarodni javnosti.

Pričujoči dokument je v polju izmerljivosti vloge in pomena KKS šele začetek na poti uveljavljanja razumevanja obstoječega stanja, vloge in pomena prevečkrat podcenjenega sektorja. **Publikacija** gradi na nujnosti vzpostavljanja pogojev za nadaljnji razvoj vseh potencialnih prispevkov, ki jih kulturni in kreativni sektor nedvomno daje širši družbi. Za to, da do tega pride, pa je pomembno ustvarjati ugodne pogoje za razvoj, eksperiment, inovativnost, sodelovanje, argumentirano kritiko in internacionalizacijo ter ne nazadnje pogoje za delo. Zgolj z vzpostavitvijo ugodnih pogojev lahko omogočimo in trajno vzdržujemo visoko stopnjo vseh ustvarjalnih aktivnosti v vseh kreativnih poklicih, v vseh kreativnih panogah. Aktivnosti, brez katerih si naše trajnostne in kreativne prihodnosti ni več mogoče predstavljati.

Nadaljnji koraki

Klasifikacija KKS

Rezultati opravljene statistične analize odkrivajo nekatere težave, povezane z dejstvom, da nimamo poenotene operativne definicije KKS – ne v smislu SKD-panog, ki jih obsega, ne v smislu poklicev. Posledica odsotnosti mednarodno uveljavljene definicije je tudi pomanjkanje ustreznih klasifikacij, ki bi omogočile redno zbiranje in analizo kakovostnih in mednarodno primerljivih statističnih podatkov. V odsotnosti enotne in mednarodno uveljavljene definicije je definicija KKS prepuščena posameznim državam (študija *Feasibility study on data collection and analysis in the cultural and creative sectors in the EU*, 2015; poročilo *European Statistical System Network on Culture*, 2012), ob čemer se pojavlja vprašanje kontinuitete in mednarodne primerljivosti opravljenih analiz.

Oblikovanje podpornih ukrepov in priporočil za nadaljnji razvoj KKS

Glede na poročilo *Vloga javnih politik pri razvoju podjetniškega in inovacijskega potenciala na področju kulturnega in kreativnega sektorja*³⁶ je inovativna moč kulturnega in kreativnega sektorja bistvenega pomena za nadaljnji razvoj evropskih gospodarstev in družb. Zato je pomembno, da začnemo kulturni in kreativni sektor načrtno vključevati v nacionalne, regionalne in lokalne strategije ter izvedbene dokumente. Center za kreativnost bo v nadaljnjih korakih na podlagi opravljenih raziskav in analiz pripravil **podrobne analize posameznih panog**, ki doslej še niso bile predmet poglobljenih raziskav, ter opravil **mapiranje celotnega sektorja**. V naslednjih letih bodo pridobljeni podatki osnova za sistematično spremljanje potreb in razvoja sektorja ter analizo njegovih razvojnih potencialov. V sodelovanju z deležniki iz KKS, ki aktivno delujejo v posameznih panogah, in ob upoštevanju tujih izkušenj bo CzK vodil proces priprave SWOT-analize, na podlagi katere bodo oblikovani predlogi podpornih ukrepov za razvoj KKS in priporočila za nadaljnji razvoj sektorja.

O raziskavi in njeni metodologiji

Statistični izsledki o KKS v Sloveniji so povzeti po analizi, ki jo je pripravil Inštitut za ekonomska raziskovanja (Murovec, Kavaš, Bartolj, 2020). Analiza je bila osnovana predvsem na podlagi treh baz podatkov, ki jih vodi in vzdržuje Statistični urad RS (SURS) in so dostopne za raziskovalne namene: to so Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), Statistični poslovni register Slovenije (SPRS) ter baza podatkov iz zaključnih računov podjetij. Na podlagi omenjenih baz sta bili opravljeni tako analiza poklicev kot tudi analiza panog. Slednja je bila v enem delu opravljena za vse registrirane organizacijske enote (vključujoč samostojne ustvarjalce, NVO, zavode in druge organizacije), in sicer za nekatere osnovne registrske podatke, ki so zanje na voljo, v drugem delu pa le za aktivne gospodarske družbe in samostojne podjetnike, ki so izkazovali prihodke in/ali zaposlene osebe in za katere je na voljo več podatkov.

Panoge KKS so bile pri tem opredeljene v skladu z opredelitvijo osrednjih dejavnosti KKS v zadnji študiji KKS v EU, *Boosting the Competitiveness of Cultural and Creative Industries for Growth and Jobs*, ki jo je objavila Evropska komisija, kar je omogočilo tudi boljšo primerljivost rezultatov s to študijo. V statistični analizi nista zajeti panogi kulturni turizem in intermedijske umetnosti, čeprav ju CzK sicer opredeljuje kot osrednji področji KKS. Poleg skladnosti z že omenjeno študijo je razlog za to tudi v dejstvu, da teh področij ne zajemata niti obstoječa standardna klasifikacija dejavnosti niti standardna klasifikacija poklicev.

36 Generalni direktorat za izobraževanje, mladino, šport in kulturo pri Evropski komisiji, *Vloga javnih politik pri razvoju podjetniškega in inovacijskega potenciala na področju kulturnega in kreativnega sektorja*, Evropska unija, Luksemburg, 2018, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5d33c8a7-2e56-11e8-b5fe-01aa75ed71a1> (26. 2. 2020).

Kulturno-kreativni imperativ

Razsežnost in potencial kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji

Izdal in založil:	Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO) Center za kreativnost (CzK) Rusjanov trg 7, SI-1000 Ljubljana
Zanj:	Matevž Čelik Vidmar, direktor MAO Anja Zorko, pomočnica direktorja, vodja CzK
Uredila:	Barbara Predan
Lektura:	Katja Paladin
Oblikovanje:	Ljudje
Tisk:	Abografika d.o.o.
Število izvodov:	500
Vodji projekta:	Mirna Berberović, Anja Zorko

Ljubljana, 2020

Publikacija je brezplačna.

© Center za kreativnost
www.czk.si

Center za kreativnost je vstopna točka za kulturni in kreativni sektor in pomemben del podpornega okolja za inovacije v Sloveniji. Za pogovore v živo sta odprti pisarni v Ljubljani in Mariboru. Svoj obisk napovejte na info@czk.si, z veseljem vas sprejmemo.

Projekt sofinancirata Evropska unija (iz Evropskega sklada za regionalni razvoj) in Republika Slovenija. Izvaja se v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020. Projekt Center za kreativnost je zasnoval Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO).

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

351.85(497.4)"2008/2017"
008(497.4)

KULTURNO-kreativni imperativ : razsežnost in potencial kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji : povzetki, ključna dognanja in interpretacija rezultatov iz dokumenta Statistična analiza stanja kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji 2008–2017 avtorjev Nike Murovec, Damjana Kavaša in Tjaše Bartolj z Inštituta za ekonomska raziskovanja / uredila Barbara Predan. – Ljubljana : Center za Kreativnost (CZK), Muzej za arhitekturo in oblikovanje, 2020

ISBN 978–961–6669–66–5
1. Predan, Barbara
COBISS.SI-ID 305042944

CENTER ZA
KREATIVNOST
CENTRE FOR
CREATIVITY